OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA
DLA KLASY IV

Język polski *Seria wydawnicza* ***Moim zdaniem*** *(Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe)*

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika w Bogatyni
Zgodne z podstawą programową „Reforma 2026 – Kompas Jutra" (Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r.)
Opracowano na podstawie kryteriów oceniania do serii „Moim zdaniem" Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego (GWO)

niedostateczny

- poziom opanowania wiadomości i umiejętności w zakresie kryteriów klasy IV uniemożliwia dalszy przyrost kompetencji kluczowych i formacyjnych ujętych w programie Moim zdaniem;
- uczeń nie podejmuje prób rozwiązania zadań o minimalnym rygorze kognitywnym, odrzuca współpracę rówieśniczą i nie wykazuje przyrostu umiejętności autorefleksyjnych.

dopuszczający

- uczeń wykazuje elementarny poziom wiadomości i umiejętności o charakterze odtwórczym);
- przy pomocy nauczyciela (towarzysza) wykonuje typowe zadania praktyczne o niewielkim stopniu złożoności, podejmując próby samoregulacji i nazywania własnych emocji.

dostateczny

- uczeń samodzielnie wykonuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o średnim poziomie trudności;
- posiada podstawowy zasób słownictwa do wyrażania opinii, poprawnie identyfikuje podstawowe części mowy i gatunki literackie (baśń, legenda) oraz bierze aktywny udział w zespołowych działaniach w „Laboratorium pomysłów i doświadczeń".

dobry

- uczeń sprawnie, poprawnie i samodzielnie stosuje wiadomości i umiejętności w sytuacjach typowych;
- wykazuje rozwinięte kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, sprawnie posługuje się myśleniem wizualnym, dostrzega mechanizmy perswazji w reklamie i samodzielnie dokonuje korekty interpunkcyjnej własnego tekstu.

bardzo dobry

- uczeń sprawnie i funkcjonalnie posługuje się zdobytymi kompetencjami w nowych sytuacjach problemowych (poziom analizy i ewaluacji);
- wykazuje wysoki poziom autonomii czytelniczej, uzasadnia swoje stanowisko za pomocą zaawansowanej argumentacji przyczynowo-skutkowej, wdrożył zasady higieny cyfrowej i aktywnie zarządza procesem własnego uczenia się (metakognicja).

celujący

- uczeń biegle i twórczo wykorzystuje zintegrowane kompetencje przedmiotowe i uniwersalne do rozwiązywania problemów nietypowych;
- proponuje autorskie i nieszablonowe rozwiązania w projektach interdyscyplinarnych, wykazuje pełną dojrzałość aksjologiczną, rozwija własne uzdolnienia i krytycznie weryfikuje informacje w toku samodzielnego samokształcenia.

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY IV

Uwaga wdrożeniowa: Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie, kulturowe i medialne

SŁUCHANIE I UWAŻNOŚĆ

- skupia uwagę na krótkich komunikatach; przy pomocy nauczyciela rozpoznaje emocje rozmówcy i proste intencje (pytanie, prośba);
- z pomocą nauczyciela odnosi ogólny sens usłyszanego utworu do własnego doświadczenia wakacyjnego lub szkolnego.

CZYTANIE I KRYTYKA

- z pomocą nauczyciela rozróżnia w tekście warstwę fikcjonalną od rzeczywistej;
- z pomocą nauczyciela i stworków przewodnich odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych (nieprawdopodobnych);
- z pomocą nauczyciela lokalizuje informacje wyrażone wprost w wyznaczonym akapicie tekstu;
- przy wsparciu nauczyciela wyszukuje proste informacje w internecie przy użyciu wskazanych słów kluczowych.

TEORIA LITERATURY I SZTUKI

- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia pojęcie legendy oraz wymienia podstawowe cechy baśni i legendy (czas i miejsce akcji, motywy fantastyczne – kręgi Nasze korzenie i Barwy kultury);
- przy pomocy nauczyciela identyfikuje postać narratora i podmiotu mówiącego w wierszu (oraz podaje definicję podmiotu lirycznego jako osoby mówiącej w wierszu);
- określa, w której osobie wypowiada się narrator w utworze literackim;
- z pomocą nauczyciela wskazuje w czytanym tekście narracyjnym elementy świata przedstawionego (bohaterów, miejsce, czas, wydarzenia);
- przy pomocy nauczyciela identyfikuje postacie na podstawie charakterystycznych rekwizytów baśniowych;
- opisuje proste zależności przyczynowo-skutkowe w fabule opowiadania;
- przy pomocy nauczyciela identyfikuje funkcję humoru w utworach literackich (np. na podstawie Dynastii Miziołków J. Olech);
- z pomocą nauczyciela wskazuje i nazywa na podstawie tekstów źródłowych (Korczak, historie Mikaili Ulmer i Chestera Greenwooda) cechy osoby przedsiębiorczej, takie jak zaradność, wytrwałość czy pomysłowość;
- z pomocą nauczyciela wskazuje w tekście popularnonaukowym przykłady odkryć powstałych przez przypadek lub pomyłkę;
- przy pomocy nauczyciela identyfikuje środki poetyckie: epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy;
- z pomocą nauczyciela wyodrębnia komiks, film i spektakl teatralny jako multimodalne teksty kultury;
- przy pomocy nauczyciela wymienia i wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z teatrem (scena, widownia, kurtyna, plakat, premiera, sufler) oraz definiuje termin autoportret w malarstwie i literaturze.

EDUKACJA OBYWATELSKA, MEDIALNA I SAMOKSZTAŁCENIE

- wskazuje trzy główne symbole narodowe Rzeczypospolitej Polskiej (flaga, godło, hymn) oraz zna na pamięć i odśpiewuje z zachowaniem właściwej postawy (na baczność, powaga) tekst Mazurka Dąbrowskiego;

- przy pomocy nauczyciela wymienia podstawowe prawa dziecka (w tym prawo do nauki i wyrażania własnego zdania);
- z pomocą nauczyciela wyjaśnia własnymi słowami pojęcie tolerancji i akceptacji;
- przy pomocy nauczyciela wymienia podstawowe zasady higieny cyfrowej (kontrola czasu przed ekranem);
- z pomocą nauczyciela wymienia podstawowe sposoby tworzenia notatek (tradycyjna, w punktach, tabela, słoneczko).

II. Tworzenie wypowiedzi i retoryka

MÓWIENIE I AUTOPREZENTACJA

- przy wsparciu nauczyciela przedstawia się, mówi o swoich zainteresowaniach i pasjach (Temat 3: Być sobą, czyli kim?);
- formułuje proste pytania strukturalne i odpowiada na nie;
- przy pomocy nauczyciela odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej.

PISANIE I KOMPOZYCJA

- przy pomocy nauczyciela tworzy krótką, kilkuzdaniową wypowiedź użytkową (ogłoszenie, zaproszenie, list prywatny, krótki list elektroniczny – e-mail) według podanego wzoru lub szablonu z teczki, zawierającą podstawowe elementy (np. w zaproszeniu: kto, kogo, na co, gdzie, kiedy; w liście: zwroty do adresata i podstawowe elementy kompozycyjne);
- przy pomocy nauczyciela sporządza ramowy plan wypowiedzi w formie równoważników zdań (Temat 11: Czy każda nasza wypowiedź jest zdaniem?);
- z pomocą nauczyciela dobiera synonimy i antonimy do wskazanych wyrazów w celu unikania powtórzeń w tekście;
- przy pomocy nauczyciela stara się o estetykę zapisu.

III. Świadomość językowa i ortografia funkcjonalna

GRAMATYKA W DZIAŁANIU

- rozpoznaje w zdaniu podstawowe części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek i przyimek (oraz wskazuje przypadki);
- z pomocą nauczyciela przypisuje rzeczownikom, czasownikom i przymiotnikom podstawowe funkcje komunikacyjne;
- przy pomocy nauczyciela odróżnia czynności od stanów w czasowniku (Temat 9 i 10: Czas na czasownik, Misja odmiana! Tajemnice czasownika) oraz identyfikuje orzeczenie;
- rozróżnia trzy stopnie przymiotnika (równy, wyższy, najwyższy);
- przy pomocy nauczyciela określa podstawowe funkcje przyimka w określaniu położenia w przestrzeni i czasie;
- rozróżnia typy wypowiedzeń pod względem celu (oznajmujące, pytające, rozkazujące);
- przy pomocy nauczyciela rozpoznaje w tekście wyrazy potoczne i wskazuje ich oficjalne odpowiedniki.

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

- zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, wskazuje dwuznaki oraz dzieli proste wyrazy na litery, głoski i sylaby;
- posługuje się kolejnością alfabetyczną przy porządkowaniu słownictwa;
- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia oraz kropkę, przecinek, znak zapytania i wykrzyknik zgodnie z celem wypowiedzi;
- przy pomocy nauczyciela zna i stosuje podstawowe reguły pisowni ó/u, rz/ż, ch/h w typowych wyrazach;

- z pomocą nauczyciela stosuje regułę oddzielnej pisowni partykuły nie z czasownikami oraz podstawową regułę pisowni przymiotników z partykułą nie w stopniu równym.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą (wykonując je samodzielnie), a ponadto samodzielnie wykonuje typowe zadania o średnim poziomie trudności:

I. Kształcenie literackie, kulturowe i medialne

SŁUCHANIE I UWAŻNOŚĆ

- samodzielnie skupia uwagę na krótkich komunikatach, rozpoznaje emocje rozmówcy i proste intencje (pytanie, prośba) oraz odnosi ogólny sens usłyszanego utworu do własnego doświadczenia;
- aktywnie słucha rówieśników podczas pracy w parach;
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu popularnonaukowego i przetwarza je na prostą notatkę (tradycyjną, w punktach, tabelę, schemat, słoneczko);
- określa ogólny nastrój utworu lirycznego.

CZYTANIE I KRYTYKA

- samodzielnie rozróżnia w tekście warstwę fikcjonalną od rzeczywistej, odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych (nieprawdopodobnych) oraz lokalizuje informacje wyrażone wprost w wyznaczonym akapicie tekstu;
- samodzielnie określa temat i główną myśl tekstu ciągłego;
- oddziela informacje kluczowe od drugorzędnych w ogłoszeniach lub instrukcjach gier dydaktycznych (Dobble);
- rozpoznaje dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów;
- samodzielnie wyszukuje proste informacje w internecie przy użyciu wskazanych słów kluczowych.

TEORIA LITERATURY I SZTUKI

- samodzielnie wyjaśnia pojęcie legendy oraz wymienia podstawowe cechy baśni i legendy (czas i miejsce akcji, motywy fantastyczne);
- samodzielnie identyfikuje narratora (określając, w której osobie się wypowiada) oraz podmiot liryczny jako osobę mówiącą w wierszu;
- samodzielnie wskazuje elementy świata przedstawionego (bohaterów, miejsce, czas, wydarzenia) w czytanym tekście narracyjnym, identyfikuje postacie na podstawie rekwizytów baśniowych oraz opisuje proste zależności przyczynowo-skutkowe w fabule opowiadania;
- rozpoznaje stałe elementy struktury wiersza (wers, strofa, rym, refren – lekcja o hymnie);
- odczytuje morał i uniwersalną naukę płynącą z baśni i legend (lekcja o Brzydkim kaczątku);
- przypisuje cechy bohaterom na podstawie ich zachowań i ocenia ich postawy aksjologiczne (miłość, przyjaźń, gościnność);
- samodzielnie identyfikuje funkcję humoru w utworach literackich (np. Dynastia Miziołków J. Olech), wskazuje cechy osoby przedsiębiorczej (zaradność, wytrwałość, pomysłowość) w tekstach źródłowych oraz przykłady odkryć powstałych przez przypadek w tekstach popularnonaukowych;
- samodzielnie identyfikuje środki poetyckie (epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy), wyodrębnia komiks, film i spektakl teatralny jako multimodalne teksty kultury oraz wyjaśnia podstawowe pojęcia teatralne (scena, widownia, kurtyna, plakat, premiera, sufler) i pojęcie autoportretu.

EDUKACJA OBYWATELSKA, MEDIALNA I SAMOKSZTAŁCENIE

- samodzielnie wskazuje trzy główne symbole narodowe RP (flaga, godło, hymn), zna na pamięć i śpiewa z zachowaniem właściwej postawy tekst Mazurka Dąbrowskiego, wymienia podstawowe prawa dziecka oraz wyjaśnia pojęcie tolerancji i akceptacji;
- samodzielnie wymienia podstawowe zasady higieny cyfrowej (kontrola czasu przed ekranem) oraz sposoby tworzenia notatek.

II. Tworzenie wypowiedzi i retoryka

MÓWIENIE I AUTOPREZENTACJA

- samodzielnie przedstawia się, mówi o swoich zainteresowaniach i pasjach, odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej oraz formułuje proste pytania strukturalne i odpowiada na nie;
- świadomie uczestniczy w sytuacjach komunikacyjnych w klasie;
- dostosowuje wypowiedź do adresata, wykorzystując właściwe zwroty grzecznościowe;
- formułuje pytania otwarte i odpowiada na nie zdaniami złożonymi;
- opowiada i streszcza wydarzenia w porządku chronologicznym.

PISANIE I KOMPOZYCJA

- samodzielnie redaguje poprawne ogłoszenie, oficjalne zaproszenie (zawierające komplet informacji: kto, kogo, na co, gdzie, kiedy), przepis kulinarny, list prywatny oraz krótki list elektroniczny (e-mail) z zachowaniem wymaganego układu graficznego i zwrotów do adresata;
- samodzielnie sporządza ramowy plan wypowiedzi w formie równoważników zdań;
- samodzielnie zapisuje dialog, stosując myślniki;
- tworzy opis przedmiotu (skarbonki) i sytuacji z zachowaniem kompozycji trójdzielnej (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) i akapitów;
- samodzielnie dobiera synonimy i antonimy do wskazanych wyrazów w celu unikania powtórzeń oraz dba o estetykę zapisu.

III. Świadomość językowa i ortografia funkcjonalna

GRAMATYKA W DZIAŁANIU

- samodzielnie rozpoznaje w zdaniu podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, przyimek), przypisuje im podstawowe funkcje komunikacyjne, odróżnia czynności od stanów w czasowniku oraz identyfikuje orzeczenie;
- samodzielnie rozróżnia trzy stopnie przymiotnika (równy, wyższy, najwyższy), określa podstawowe funkcje przyimka (położenie w przestrzeni i czasie), rozróżnia typy wypowiedzeń (oznajmujące, pytające, rozkazujące) oraz wskazuje oficjalne odpowiedniki wyrazów potocznych;
- określa podstawowe kategorie gramatyczne czasownika (osoba, liczba, czas, rodzaj w czasie przeszłym) oraz rzeczownika i przymiotnika (przypadek, liczba, rodzaj);
- poprawnie łączy przymiotnik z rzeczownikiem („kumpel rzeczownika”);
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania.

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

- samodzielnie zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, wskazuje dwuznaki, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby oraz posługuje się kolejnością alfabetyczną;
- poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz partykułę nie z czasownikami i przymiotnikami (w tym w stopniu równym);

- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje wielką literę (w tym na początku wypowiedzenia);
- stosuje kropkę, przecinek, znak zapytania i wykrzyknik zgodnie z celem wypowiedzi oraz zasady pisowni z ó/u, rz/ż, ch/h w typowych wyrazach;
- dzieli wyrazy na sylaby przy przenoszeniu wyrazów do nowej linii.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto wykazuje się sprawnością i czujnością językową w typowych sytuacjach komunikacyjnych:

I. Kształcenie literackie, kulturowe i medialne

SŁUCHANIE I UWAŻNOŚĆ

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych tekstów czytanych przez nauczyciela lub odtwarzanych z kanałów edukacyjnych (Polonistka Youtuberka);
- właściwie odczytuje intencje nadawcy oraz ukryty nastrój wypowiedzi;
- na podstawie słuchanego tekstu formułuje pytania otwarte.

CZYTANIE I KRYTYKA

- wyszukuje w tekście informacje wyrażone pośrednio;
- rozumie funkcję kompozycyjną akapitu jako logicznej całości;
- samodzielnie wyjaśnia przenośne znaczenie wyrazów, związków frazeologicznych wprowadzanych przez profesorkę Frazeę (oraz poprawnie interpretuje trudne związki frazeologiczne w kontekście);
- porównuje wiarygodność różnych źródeł internetowych i syntetyzuje najważniejsze informacje z nich płynące.

TEORIA LITERATURY I SZTUKI

- samodzielnie objaśnia znaczenie i funkcję artystyczną epitetów, porównań i wyrazów dźwiękonaśladowczych w liryce (krąg Ścieżki wyobraźni), a także definiuje i wskazuje ożywienie (animizację) i uosobienie (personifikację), odróżniając je na konkretnych przykładach;
- rozpoznaje cechy budowy wiersza i posługuje się pojęciami: wers, strofa (zwrotka), rym, refren na materiale hymnu narodowego;
- identyfikuje w tekście legendy elementy historyczne (postaci, miejsca);
- wyjaśnia pojęcie morału jako pouczającego wniosku ukrytego w tekście;
- porównuje i analizuje cechy i motywacje postaci (np. za pomocą narzędzia Double Bubble Map), formułując i uzasadniając dojrzałe opinie na temat ich postępowania (np. Brzydkiego kaczątka, Głuptasa) i wyciągając wnioski z ich sukcesów i porażek;
- wskazuje specyficzne cechy komiksu (dymki, ramka narratora, linie ruchu) i porównuje tę formę podawczą z tekstem ciągłym;
- wyodrębnia podstawowe elementy dzieła filmowego i spektaklu (gra aktorska, dekoracja, kostium, rekwizyt);
- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze.

EDUKACJA OBYWATELSKA, MEDIALNA I SAMOKSZTAŁCENIE

- definiuje współczesne przejawy patriotyzmu w czasach pokoju (na podstawie utworów A. Słonimskiego i M. Rusinka) jako codzienne, proste czynności prospołeczne i dbałość o język;
- definiuje i rozróżnia w kontekście praktycznym pojęcia ekonomiczne: koszty, przychód, zysk (dochód);
- opisuje zagrożenia wynikające z przeładowania informacyjnego i uzależnienia od ekranów;

- stosuje łańcuchową metodę skojarzeń i „żywe obrazy” do zapamiętywania informacji w określonej kolejności oraz łączy refleksję nad subiektywnym upływem czasu z obliczeniami matematycznymi (sekundy w lekcji, kroki w tygodniu);
- dokonuje odszyfrowania wiadomości z wykorzystaniem szyfru podstawieniowego z hasłem lub szyfru obrazkowego (myślenie algorytmiczne).

II. Tworzenie wypowiedzi i retoryka

MÓWIENIE I AUTOPREZENTACJA

- przedstawia własne, uzasadnione zdanie w klasowej dyskusji filozoficznej oraz formułuje dojrzałe wypowiedzi argumentacyjne na tematy etyczne i społeczne, wykazując szacunek dla odmiennych poglądów;
- świadomie dobiera intonację oraz akcent logiczny, recytując i interpretując głosowo utwór poetycki z pamięci;
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń;
- stosuje zasady netykiety oraz odróżnia oficjalny rejestr języka od nieoficjalnego w korespondencji elektronicznej.

PISANIE I KOMPOZYCJA

- komponuje logiczne, uporządkowane chronologicznie opowiadanie odtwórcze, sprawnie wykorzystując przysłówki określające następstwo czasowe;
- redaguje autorski tekst o sobie na podstawie pytań pomocniczych, zachowując logiczną strukturę wypowiedzi;
- w opisach przedmiotu lub dzieła sztuki (Vincent van Gogh) świadomie stosuje bogate słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni oraz słowa służące do wyrażania emocji i ocen, nazywając emocje wywoływane przez obraz;
- świadomie posługuje się leksyką wartościującą i emocjonalną w redagowanych opiniach i stanowiskach;
- wskazuje błędy i braki informacyjne w niekompletnych ogłoszeniach;
- kontroluje tekst pod kątem powtórzeń, stosując synonimy doktora Leksema.

III. Świadomość językowa i ortografia funkcjonalna

GRAMATYKA W DZIAŁANIU

- sprawnie buduje rozwinięte zdania pojedyncze oraz wypowiedzenia złożone, łącząc je za pomocą odpowiednich spójników argumentacyjnych (ponieważ, dlatego że, więc);
- wyjaśnia różnicę między zdaniem a równoważnikiem zdania oraz przekształca je w strukturze planu wydarzeń;
- określa wszystkie kategorie gramatyczne czasownika (osoba, liczba, czas, rodzaj) w formach osobowych oraz odróżnia formy osobowe czasownika od bezokoliczników i form nieosobowych zakończonych na -no, -to;
- dokonuje poprawnej odmiany rzeczowników i przymiotników przez przypadki, liczby i rodzaje, stosując także rzadkie formy fleksyjne wyrazów rodzimych;
- tworzy formy przymiotników w stopniowaniu regularnym, nieregularnym i opisowym oraz wskazuje przymiotniki, które nie podlegają stopniowaniu;
- definiuje wyrażenie przyimkowe jako połączenie przyimka z rzeczownikiem i wyjaśnia zasadę, że „przyimek rządzi przypadkiem rzeczownika”.

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

- stosuje zasady ortografii i interpunkcji w codziennych notatkach;
- potrafi uzasadnić pisownię ó/u, rz/ż, ch/h poprzez wymianę głosek w wyrazach pokrewnych (Ogrody Ortograficzne, np. lekarz – lekarski, wożę – wozić, wahać – waga, pieszo – piechota);

- wdraża łączny zapis partykuły nie z przymiotnikami we wszystkich trzech stopniach (niemiły, niemilszy, nienajmilszy);
- stosuje zasady zapisu dialogu (myślniki, wprowadzanie słów narratora małą literą) w toku redagowania rozmowy bohaterów;
- przenosi wyraz do nowej linii zgodnie z zasadami podziału na sylaby;
- samodzielnie dostrzega i poprawia błędy w tworzonej wypowiedzi (autokorekta).

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto sprawnie i funkcjonalnie stosuje wiedzę do rozwiązywania problemów w nowych, nieznanych sytuacjach kognitywnych:

I. Kształcenie literackie, kulturowe i medialne

SŁUCHANIE I UWAŻNOŚĆ

- przekazuje i syntetyzuje treść wysłuchanych wypowiedzi naukowych;
- precyzyjnie nazywa intencje i ukryte techniki perswazyjne nadawcy (np. w komunikatach promocyjnych i reklamach)
- wyraża krytyczne zdanie na temat wysłuchanego komunikatu.

CZYTANIE I KRYTYKA

- sprawnie wyszukuje informacje wyrażone pośrednio (ukryte między wierszami) i wykorzystuje je do oceny postaw bohaterów literackich i rzeczywistych (np. postawy życiowej Janusza Korczaka lub Marii Skłodowskiej-Curie);
- odczytuje i wykorzystuje w działaniu treści zawarte w artykułach i schematach medialnych.

TEORIA LITERATURY I SZTUKI

- wykorzystuje wiedzę na temat budowy wiersza i środków stylistycznych do samodzielnej, nienarzuconej interpretacji utworów poetyckich przewidzianych w programie;
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe i reklamowe, wskazując ich cele;
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem życiowym;
- analizuje pojęcie „normalności” w kontekście literackim i społecznym, wykazując się empatią wobec neuroróżnorodności.

II. Tworzenie wypowiedzi i retoryka

MÓWIENIE I OPOWIADANIE HISTORII

- uzasadnia własne stanowisko w rozmowie, podając logicznie dobrane przykłady z literatury i życia (rutyna 5 x Dlaczego?);
- swobodnie rozpoczyna i podtrzymuje debatę rówieśniczą;
- w opisach dzieł kultury stosuje bogate słownictwo wyrażające zniuansowany stosunek odbiorcy do dzieła;
- wzbogaca komunikat celowymi środkami pozawerbalnymi.

PISANIE I KOMPOZYCJA

- komponuje bezbłędne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym i gramatycznym wypowiedzi o przejrzystej, trójdzielnej strukturze z konsekwentnym układem akapitowym;
- pisze twórcze, oryginalne opowiadania, listy z perspektywy bohatera literackiego oraz autorskie baśnie;

- dokonuje rygorystycznej autokorekty tekstu przed oddaniem go do oceny.

III. Świadomość językowa i ortografia funkcjonalna

GRAMATYKA W DZIAŁANIU

- świadomie i celowo dobiera typy wypowiedzeń (oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe) w zależności od sytuacji komunikacyjnej i intencji wypowiedzi;
- poprawnie stosuje zaimki osobowe i przyimki rządzące przypadkiem rzeczownika (wyrażenia przyimkowe – „mały szef").

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

- biegle i bezbłędnie stosuje zasady pisowni, wykazując się wysoką „czujnością ortograficzną" w dyktandach i pracach własnych;
- bezbłędnie stosuje przecinek w wyliczeniach, przed spójnikami argumentacyjnymi oraz przy wydzielaniu wołacza.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto wykazuje się samodzielnością, nieszablonowym myśleniem krytycznym oraz postawą wybitnie twórczą:

I. Kształcenie literackie, kulturowe i medialne

CZYTANIE GLOBALNE I KRYTYCZNE

- samodzielnie czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym teksty literackie oraz popularnonaukowe spoza listy lektur obowiązkowych, wykazując pełną autonomię czytelniczą.

ANALIZA KOMPARATYWNA TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcje i strukturę elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich i baśniowych;
- potrafi zidentyfikować obecność motywów baśniowych i legendarnych w nowoczesnych tekstach kultury (gry wideo, komiksy współczesne, popkultura);
- realizuje zadanie przekładu intersemiotycznego Żywe Obrazy – dokonuje głębokiej analizy kolorystyki, tła, stroju i pozy postaci z wybranego dzieła malarskiego klasyki światowej, a następnie wiernie odtwarza je w rzeczywistości i poddaje krytycznej samoocenie;
- stwarza zaawansowaną interpretację graficzną (notatkę wizualną) strofy hymnu lub legendy, wykazując się głębokim zrozumieniem kontekstu historyczno-kulturowego.

ŚWIADOMOŚĆ MEDIALNA

- bezbłędnie dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych i reklam, dekonstruując ukryte mechanizmy perswazyjne i językowe (higiena medialna z Obszaru VI podstawy).

II. Tworzenie wypowiedzi i retoryka

INNOWACYJNOŚĆ RETORYCZNA

- przedstawia własne, oryginalne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania trudnych problemów społecznych lub logicznych;
- w klasowych dyskusjach i debatach posługuje się argumentacją nieszablonową, szanując odmienne perspektywy rozmówców;
- przygotowuje i prezentuje na forum klasy 4–7-minutowe nagranie / wystąpienie autoprezentacyjne, kontrolując mowę ciała i intonację głosu.

EKSPRESJA TWÓRCZA

- tworzy w pełni samodzielne wypowiedzi pisemne cechujące się wyjątkowo ciekawym, nowatorskim ujęciem tematu, bogatą stylizacją językową oraz doskonałym doborem środków stylistycznych i leksykalnych (w tym słów rzadkich i profesjonalnych z innowacji Słówko tygodnia);
- redaguje poprawne pod względem kompozycji trójdzielnej opowiadanie twórcze, wprowadzając świadomie ożywienia, uosobienia oraz celowe zmiany interpunkcyjne zmieniające sens wypowiedzi;
- samodzielnie pisze tekst rymowanej piosenki lub redaguje minikomiks (min. 6 ilustracji) promujący prawa dziecka lub postawę współczesnego patrioty;
- redaguje perswazyjne ogłoszenie promocyjne lub hasło reklamowe o wysokim stopniu skuteczności komunikacyjnej, unikając nadmiaru treści i stosując stopniowane przymiotniki;
- pisze list refleksyjny (polonistyczny bilans działu), wykazując się dojrzałością w zakresie metakognicji i samooceny własnych postępów;
- przygotowuje i prezentuje autorskie miniprzedstawienie w technice teatrzyku Kamishibai, wykazując się oryginalnością ekspresji artystycznej.

III. Świadomość językowa i samokształcenie

ALGORYTMIZACJA JĘZYKOWA

- świadomie, biegle i bezbłędnie stosuje kompletną wiedzę językową (słownictwo, składnia, fleksja, fonetyka) jako funkcjonalne narzędzie do precyzyjnego wyrażania najbardziej skomplikowanych intencji komunikacyjnych i twórczych;
- projektuje autorski, logiczny szyfr oparty na systemie znaków/obrazków, koduje nim dłuższą wypowiedź i sprawnie zarządza procesem kryptograficznym w zespole;
- rozwiązuje bezbłędnie zaawansowane sudoku ortograficzne lub zadania z zakresu „ortograficznej matematyki", wykazując się pełną znajomością priorytetów działań i reguł pisowni rz/ż.

SAMOKSZTAŁCENIE I PROJEKTY INTERDYSCYPLINARNE

- aktywnie wyszukuje, selekcjonuje i krytycznie wykorzystuje informacje z różnorodnych źródeł (słowniki, encyklopedie, cyfrowe zasoby sieciowe) w celu tworzenia autorskich minipublikacji (np. projekt Książka o mnie w Laboratorium projektów i doświadczeń, integrujący autoportret plastyczny i słowny, mapę myśli i notatkę rysunkową);
- projektuje i wykonuje autorski bank 20 uniwersalnych ikon (sketchnoting) wykazujących wysoką funkcjonalność w toku uczenia się interdyscyplinarnego;
- projektuje i realizuje w zespole projekty wizualne i badawcze: infografikę/planszę sieci synonimów z wywodem o kulturze słowa, projekt Karty Bohaterów Baśniowych, kompleksowy plan biznesowy fikcyjnej firmy (np. szkolnego sklepiku) z obliczeniami finansowymi z wykorzystaniem eduScrum oraz projekt badawczo-refleksyjny Mój Cyfrowy Detoks z dziennikiem aktywności sieciowej i 3 autorskimi zasadami higieny cyfrowej;
- realizuje zaawansowany rysunkowy bilans roczny (Nasz Prywatny Bilans) w formie syntetycznej mapy myśli, trafnie diagnozując swoje mocne strony, przyrost wiedzy oraz osobiste cele edukacyjne.

I. Progowe kryteria oceniania do form wypowiedzi

Poniższe kryteria stanowią operacyjne rozwinięcie wymagań programowych. Nauczyciel przedstawia je uczniom w formie kryteriów sukcesu (Kryteria sukcesu) przed przystąpieniem do realizacji zadań kluczowych.

1. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA OPISU (PRZEDMIOT / POSTAĆ)

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Struktura i kompozycja tekstu	**20%**	Tekst wykazuje intuicyjny podział na części, ale brak wyraźnego wydzielenia graficznego akapitami.	Praca posiada nienaganną, trójdzielną kompozycję (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) wyraźnie wydzieloną za pomocą akapitów. Wstęp poprawnie wprowadza przedmiot/postać, a zakończenie zawiera osobistą ocenę i podsumowanie.
Treść	**40%**	Uczeń wymienia cechy zewnętrzne obiektu (wielkość, kolor, materiał) w sposób katalogowy.	Opis ma charakter plastyczny („malowanie słowami"). Uczeń celowo odwołuje się do minimum trzech różnych zmysłów. Postać charakteryzowana jest nie tylko przez wygląd, ale i emocje lub usposobienie.
Bogactwo językowe i styl	**20%**	Tekst jest ubogi w wyrazie, pojawiają się powtarzalne konstrukcje (np. on ma, to jest).	Uczeń stosuje urozmaicone epitety, porównania, synonimy oraz unika powtórzeń. Wprowadzono proste ożywienia lub uosobienia podnoszące walory estetyczne tekstu.
Ortografia i interpunkcja	**20%**	Liczne błędy ortograficzne zakłócające komunikatywność tekstu.	Zapis w pełni zgodny z zakresem reguł klasy 4. Bezbłędne zastosowanie nowej zasady łącznej pisowni nie z przymiotnikami we wszystkich stopniach. Prawidłowe wydzielenie przecinkami wołacza i elementów wyliczenia.

2. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA REDAGOWANIA OGŁOSZENIA

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Obecność elementów obligatoryjnych	**50%**	Brak nagłówka lub danych kontaktowych; ogłoszenie jest niekompletne.	Ogłoszenie zawiera wszystkie wymagane elementy strukturalne: wyraźny nagłówek (Uwaga!, Sprzedam, Zgubiono), precyzyjne określenie przedmiotu/wydarzenia, dokładne wskazanie czasu i miejsca, jasne dane kontaktowe (telefon/e-mail) oraz podpis ogłoszeniodawcy.

Rzeczowość i pragmatyka językowa	**30%**	Tekst zawiera nadmiar treści zbędnych (np. opisy emocjonalne niezwiązane z celem ogłoszenia).	Tekst jest zwięzły, konkretny i precyzyjny. Uczeń dokonał skutecznej selekcji danych, eliminując informacje drugorzędne. Słownictwo i styl są ściśle dopasowane do celu i grupy odbiorców.
Poprawność normatywna	**20%**	Błędy ortograficzne w słowach kluczowych.	Pełna poprawność logiczno-gramatyczna, ortograficzna i interpunkcyjna wypowiedzi użytkowej.

3. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA OPOWIADANIA

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Kompozycja i chronologia	**30%**	Uczeń tworzy krótką historię z początkiem, środkiem i końcem, ale wydarzenia mogą być opisane skrótowo lub częściowo chaotycznie.	Opowiadanie ma wyraźną kompozycję trójdzielną, logiczny układ zdarzeń oraz konsekwentnie prowadzoną chronologię.
Fabuła i świat przedstawiony	**30%**	Uczeń podaje bohatera i podstawowe wydarzenia, ale opis miejsca, czasu lub motywacji postaci jest ograniczony.	Fabuła jest spójna, ciekawa i zawiera element napięcia, zwrot akcji lub puentę; uczeń świadomie wprowadza bohaterów, miejsce i czas wydarzeń.
Język narracji i dialog	**25%**	Uczeń stosuje proste zdania i podstawowe słownictwo narracyjne; dialog pojawia się sporadycznie lub jest zapisany częściowo poprawnie.	Uczeń stosuje urozmaicone słownictwo, wyrazy dynamizujące akcję oraz poprawnie zapisany dialog z wypowiedziami bohaterów i słowami narratora.
Poprawność językowa	**15%**	Błędy nie uniemożliwiają zrozumienia tekstu, ale miejscami zakłócają płynność lektury.	Tekst jest poprawny pod względem gramatycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym w zakresie wymagań klasy IV.

4. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA LISTU TRADYCYJNEGO I ELEKTRONICZNEGO

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Elementy formalne	**35%**	Uczeń stosuje zwrot powitalny, pożegnalny i podpis, ale może pominąć datę, miejscowość lub temat e-maila.	List lub e-mail zawiera wszystkie wymagane elementy formalne: miejscowość i datę, zwrot do adresata, treść, pożegnanie, podpis oraz temat wiadomości elektronicznej.
Cel i treść wiadomości	**30%**	Uczeń przekazuje podstawową informację, ale rozwinięcie jest skromne lub miejscami mało uporządkowane.	Wiadomość ma jasny cel, logiczny układ i zawiera rozwinięte informacje, opisy przeżyć lub rzeczowe wyjaśnienia.
Styl i grzeczność językowa	**20%**	Uczeń próbuje dostosować język do odbiorcy, ale nie zawsze konsekwentnie stosuje zwroty grzecznościowe.	Uczeń świadomie dobiera styl do adresata, zapisuje zaimki grzecznościowe wielką literą i przestrzega zasad netykiety.

Poprawność zapisu	**15%**	Błędy występują, ale nie utrudniają zrozumienia wiadomości.	Zapis jest zgodny z zasadami ortografii, interpunkcji i kompozycji wypowiedzi korespondencyjnej.

5. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA PLANU RAMOWEGO I SZCZEGÓŁOWEGO

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Dobór wydarzeń	**30%**	Uczeń wskazuje kilka najważniejszych wydarzeń, ale może pominąć element istotny dla przebiegu akcji.	Uczeń trafnie wybiera wydarzenia kluczowe i odróżnia je od szczegółów drugorzędnych.
Chronologia i logika	**30%**	Plan zachowuje ogólny porządek wydarzeń, choć mogą pojawić się drobne przesunięcia.	Wszystkie punkty są ułożone konsekwentnie chronologicznie i tworzą logiczny ciąg przyczynowo-skutkowy.
Forma zapisu	**25%**	Uczeń numeruje punkty, ale nie zawsze zachowuje jednolitą formę gramatyczną.	Plan jest zapisany jednolicie, np. w formie równoważników zdań; plan szczegółowy zawiera poprawne podpunkty.
Przejrzystość graficzna	**15%**	Układ planu jest czytelny, choć miejscami niestaranny.	Plan jest przejrzysty, uporządkowany graficznie i łatwy do wykorzystania podczas opowiadania treści.

6. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA NOTATKI W RÓŻNYCH FORMACH

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Selekcja informacji	**35%**	Uczeń zapisuje najważniejsze hasła, ale może przepisywać zbyt wiele informacji bez selekcji.	Uczeń samodzielnie wybiera kluczowe fakty, pojęcia i zależności, odrzucając informacje drugorzędne.
Organizacja treści	**30%**	Notatka ma czytelny układ, ale związki między informacjami nie zawsze są jasno pokazane.	Notatka jest logicznie uporządkowana, a relacje między informacjami są pokazane za pomocą punktów, tabeli, strzałek, symboli lub mapy myśli.
Dobór formy	**20%**	Uczeń stosuje jedną prostą formę notowania, np. punkty lub tekst ciągły.	Uczeń świadomie dobiera formę notatki do celu: tabelę, mapę myśli, sketchnotkę, schemat lub zestaw pytań sprawdzających.
Przydatność do uczenia się	**15%**	Notatka pomaga odtworzyć część informacji z lekcji lub tekstu.	Notatka jest funkcjonalna, przejrzysta i umożliwia szybkie powtórzenie materiału oraz samokontrolę wiedzy.

7. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA ZAPROSZENIA

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Komplet informacji	**45%**	Uczeń podaje adresata, wydarzenie oraz przynajmniej część informacji o czasie i miejscu.	Zaproszenie zawiera pełny zestaw informacji: kto zaprasza, kogo, na co, kiedy i gdzie.
Cel i forma użytkowa	**25%**	Tekst informuje o zaproszeniu, ale może być mało zachęcający lub nie w pełni uporządkowany.	Tekst jest zwięzły, jasny i zachęcający, a układ graficzny podkreśla charakter zaproszenia.
Grzeczność językowa	**15%**	Uczeń stosuje prostą formułę zapraszającą.	Uczeń stosuje adekwatne formuły grzecznościowe i dostosowuje ton do odbiorcy oraz sytuacji.
Poprawność zapisu	**15%**	Błędy nie zakłócają odbioru podstawowych informacji.	Zapis jest poprawny, estetyczny i zgodny z normą językową klasy IV.

8. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA DIALOGU

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Układ wypowiedzi	**30%**	Uczeń zapisuje co najmniej dwie wypowiedzi postaci i oddziela je od siebie.	Każda wypowiedź bohatera rozpoczyna się od nowej linii i jest poprzedzona myślnikiem.
Interpunkcja dialogu	**30%**	Uczeń stosuje podstawowe znaki kończące wypowiedzi, choć popełnia błędy w zapisie myślników lub słów narratora.	Uczeń poprawnie stosuje myślniki, znaki interpunkcyjne oraz zapis słów narratora po wypowiedzi bohatera.
Naturalność rozmowy	**25%**	Rozmowa dotyczy tematu, ale wypowiedzi są krótkie i mało zróżnicowane.	Dialog jest dynamiczny, pokazuje relacje, emocje lub cechy bohaterów i rozwija sytuację przedstawioną w tekście.
Dobór słownictwa	**15%**	Uczeń stosuje podstawowe czasowniki mówienia, np. powiedział, zapytał.	Uczeń unika powtórzeń i stosuje zróżnicowane słownictwo wprowadzające wypowiedzi bohaterów.

9. PROGOWE KRYTERIA OCENIANIA OPINII Z UZASADNIENIEM

Kryterium	Waga	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Jasność stanowiska	**30%**	Uczeń wyraża swoje zdanie za pomocą prostego zwrotu, np. moim zdaniem, uważam, że.	Stanowisko jest jednoznaczne, konsekwentne i dostosowane do tematu wypowiedzi.
Uzasadnienie i argumenty	**35%**	Uczeń podaje jeden prosty powód swojego zdania.	Uczeń podaje co najmniej dwa logiczne argumenty oraz wspiera je przykładami z tekstu, życia lub obserwacji.
Spójność wypowiedzi	**20%**	Wypowiedź jest zrozumiała, choć połączenia między zdaniami bywają proste lub powtarzalne.	Uczeń stosuje spójniki i wyrażenia porządkujące tok argumentacji, np. ponieważ, dlatego, po pierwsze, na przykład.
Kultura dyskusji i poprawność	**15%**	Uczeń stara się wypowiadać kulturalnie i zrozumiale, mimo drobnych błędów językowych.	Uczeń formułuje opinię z szacunkiem dla innych poglądów, zachowując poprawność językową i logiczną.

II. Kryteria oceniania kształtującego – kryteria sukcesu

Opowiadanie z elementami fantastycznymi / baśniowymi

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Moja praca ma trójdzielną budowę: wstęp, rozwinięcie i zakończenie.	
We wstępie przedstawiam bohatera oraz czas i miejsce akcji.	
W rozwinięciu opisuję główną przygodę i zachowuję logiczny porządek wydarzeń.	
W zakończeniu pokazuję, jak kończy się historia, i dodaję krótki wniosek lub refleksję.	
Stosuję właściwy układ graficzny: co najmniej trzy akapity i wcięcie na początku każdej nowej części.	
Moje opowiadanie ma ciekawą fabułę: pojawia się nagły zwrot akcji, niespodziewane wydarzenie lub element zaskoczenia.	
Wprowadzam elementy fantastyczne lub baśniowe, np. czary, magiczne przedmioty albo niezwykłych bohaterów.	
Dodaję dialog i zapisuję rozmowę bohaterów zgodnie z zasadami: każdą wypowiedź zaczynam od myślnika w nowej linijce.	
Dodaję krótkie elementy opisu bohatera, miejsca akcji lub magicznego przedmiotu, używając trafnych przymiotników i epitetów.	

Buduję zrozumiałe zdania i unikam powtórzeń, zastępując powtarzające się słowa synonimami.	
Stosuję poprawną interpunkcję: kończę zdania odpowiednim znakiem i stawiam przecinki w najważniejszych miejscach.	
Kontroluję ortografię: pisownię wyrazów z ó/u, rz/ż, ch/h, wielką literę w nazwach własnych oraz na początku zdań.	
Piszę czytelnie i estetycznie, a błędy poprawiam w sposób uporządkowany.	

Opis przedmiotu / postaci

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Moja praca ma trójdzielną budowę: wstęp, rozwinięcie i zakończenie.	
We wstępie nazywam opisywany przedmiot lub postać i wyjaśniam, skąd go znam albo dlaczego go opisuję.	
W rozwinięciu opisuję wygląd zewnętrzny: wielkość, kształt, kolor, ubiór postaci albo materiał przedmiotu.	
W zakończeniu przedstawiam swoją opinię o opisywanym przedmiocie lub postaci.	
Stosuję właściwy układ graficzny: co najmniej trzy akapity i wcięcie na początku każdej nowej części.	
Odwołuję się do zmysłów czytelnika: piszę o tym, co widzę, słyszę, czuję w dotyku lub odbieram innymi zmysłami.	
Używam bogatego słownictwa: trafnych przymiotników, epitetów i określeń, które ożywiają opis.	
Unikam powtórzeń, zastępując powtarzające się wyrazy synonimami.	
Stosuję poprawną interpunkcję: kończę zdania właściwym znakiem i oddzielam przecinkami elementy wyliczenia.	
Kontroluję ortografię: pisownię wielką i małą literą, wyrazy z ó/u, rz/ż, ch/h oraz pisownię przeczenia nie z przymiotnikami i rzeczownikami.	
Piszę czytelnie i estetycznie, pamiętam o marginesach, a błędy poprawiam w sposób uporządkowany.	

List tradycyjny i elektroniczny (e-mail)

Powiązanie z podręcznikiem: Rozdział II, Temat 18 (Listy do dzieci – kilka słów o budowie listu tradycyjnego), Temat 19 (Dzień tematyczny: Międzynarodowy Dzień Pisania Listów) oraz Rozdział VIII, Temat 84 (Jak napisać e-mail?)

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Wiem, czy piszę list tradycyjny, czy e-mail, i stosuję układ właściwy dla wybranej formy.	
W liście tradycyjnym zapisuję miejscowość i datę w prawym górnym rogu.	
W e-mailu wpisuję krótki, jasny i konkretny temat wiadomości.	

Rozpoczynam wypowiedź odpowiednim zwrotem do adresata, np. Droga Aniu!, Szanowna Pani!.	
Dzielę treść na trzy części: wstęp, rozwinięcie i zakończenie.	
Jasno wyjaśniam, po co piszę list lub wiadomość.	
Rozwijam treść: przekazuję potrzebne informacje, opisuję swoje przeżycia, pytam lub odpowiadam zgodnie z tematem zadania.	
Dostosowuję styl wypowiedzi do odbiorcy: inaczej piszę do kolegi, a inaczej do osoby dorosłej lub instytucji.	
Zapisuję zaimki i zwroty grzecznościowe wielką literą, np. Ty, Tobie, Twój, Pan, Pani, Państwo.	
Stosuję zwrot pożegnalny dopasowany do sytuacji, np. Pozdrawiam, Z wyrazami szacunku.	
Podpisuję się czytelnie na końcu listu lub wiadomości.	
W e-mailu przestrzegam zasad netykiety: nie piszę całych zdań wielkimi literami, nie nadużywam wykrzykników i dbam o uprzejmy ton.	
Buduję zrozumiałe zdania i unikam powtórzeń, zastępując powtarzające się słowa synonimami.	
Stosuję poprawną interpunkcję: kończę zdania właściwym znakiem i stawiam przecinki w najważniejszych miejscach.	
Kontroluję ortografię: pisownię wielką i małą literą, wyrazy z ó/u, rz/ż, ch/h oraz zapis zwrotów grzecznościowych.	

Plan wydarzeń - plan ramowy i szczegółowy

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Porządkuję wydarzenia w takiej kolejności, w jakiej naprawdę działy się w tekście.	
Wybieram najważniejsze wydarzenia i nie pomijam tych, które są potrzebne do zrozumienia fabuły.	
Każdy punkt planu dotyczy jednego konkretnego wydarzenia.	
Numeruję główne punkty planu kolejnymi cyframi arabskimi: 1., 2., 3.	
Jeśli tworzę plan szczegółowy, dopisuję podpunkty do właściwych punktów głównych i oznaczam je literami: a), b), c).	
Zachowuję właściwe wcięcia, aby odróżnić punkty główne od podpunktów.	
Stosuję jedną formę zapisu w całym planie: zdania albo równoważniki zdań.	
Nie mieszam zdań z równoważnikami zdań w jednym planie.	
Zapisuję punkty zwięźle i konkretnie, bez opowiadania całej historii w jednym punkcie.	
Zaczynam każdy punkt wielką literą i dbam o poprawną pisownię nazw bohaterów oraz miejsc.	

Stosuję poprawne znaki po numerach i literach, np. 1., 2., a), b).	
Sprawdzam, czy plan jest czytelny, uporządkowany i pomaga odtworzyć przebieg wydarzeń.	

Forma wypowiedzi: Notatka w wybranej formie: tradycyjna, punktowa, tabelaryczna, mapa myśli, „słoneczko” lub sketchnotka

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Wiem, jaką formę notatki wybieram: tekst, punkty, tabelę, mapę myśli, „słoneczko” albo sketchnotkę.	
Zapisuję w notatce tylko najważniejsze informacje: hasła, definicje, daty, nazwiska lub przykłady potrzebne do zrozumienia tematu.	
Odrzucam zbędne szczegóły i nie przepisuję całego tekstu źródłowego.	
Nadaję notatce czytelny tytuł lub wyróżniam temat główny kolorem, ramką, większym napisem albo centralnym hasłem.	
Porządkuję informacje tak, aby było widać, co jest najważniejsze, a co jest przykładem lub dopowiedzeniem.	
Stosuję punkty, strzałki, tabelę, kolory, symbole lub rysunki, jeśli pomagają mi lepiej zapamiętać treść.	
Łączę słowa z prostymi ikonami lub symbolami, gdy tworzę notatkę wizualną albo sketchnotkę.	
Wyjaśniam krótko trudne słowa lub pojęcia, jeśli są potrzebne do zrozumienia tematu.	
Tworzę notatkę tak, aby można było z niej szybko powtórzyć materiał przed lekcją, kartkówką lub sprawdzianem.	
Dbam o czytelność zapisu: zostawiam odstępy, nie ściskam tekstu i zapisuję informacje w uporządkowanych blokach.	
Stosuję poprawną pisownię najważniejszych wyrazów, nazw własnych i pojęć z lekcji.	
Sprawdzam, czy moja notatka jest kompletna, estetyczna i zrozumiała dla mnie po ponownym przeczytaniu.	

Zaproszenie

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena (T/Cz/N)*
Zapisuję na początku tekstu wyraźny nagłówek: Zaproszenie.	
Wskazuję, kto zaprasza, czyli nadawcę zaproszenia.	
Wskazuję, kogo zapraszam, czyli odbiorcę zaproszenia.	

Podaję, na co zapraszam, czyli dokładną nazwę wydarzenia, np. spektakl, wystawę, uroczystość lub spotkanie.	
Podaję dokładny termin wydarzenia: dzień, datę i godzinę.	
Podaję miejsce wydarzenia, np. salę, szkołę, teatr, muzeum lub adres.	
Dodaję krótką formułę zachęty, która pokazuje, dlaczego warto przyjść.	
Stosuję zwroty grzecznościowe odpowiednie do sytuacji i odbiorcy.	
Zaimki i zwroty skierowane do adresata zapisuję wielką literą, np. Ciebie, Was, Pana, Pani.	
Piszę zwięźle, jasno i konkretnie, bez zbędnych opowieści.	
Buduję poprawne zdania i unikam powtórzeń, zastępując powtarzające się słowa synonimami.	
Stosuję poprawną interpunkcję, zwłaszcza przy wyliczaniu informacji o wydarzeniu.	
Kontroluję ortografię: wielką literę w nazwach własnych oraz wyrazy z trudnościami, np. ó/u, rz/ż, ch/h.	
Dbam o estetykę i przejrzysty układ zaproszenia: marginesy, czytelne pismo i odpowiednie rozmieszczenie treści.	

Dialog / wywiad twórczy

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Zapisuję dialog jako rozmowę co najmniej dwóch osób lub postaci.	
Każdą nową wypowiedź bohatera lub rozmówcy zaczynam od nowej linii.	
Przed każdą wypowiedzią stawiam myślnik dialogowy.	
Kończę wypowiedzi odpowiednim znakiem: kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem.	
Poprawnie zapisuję słowa narratora po wypowiedzi bohatera, np. – powiedział chłopiec, – zapytała dziewczynka.	
Jeśli słowa narratora występują po wypowiedzi bohatera, zaczynam je małą literą, gdy oznaczają mówienie, pytanie lub odpowiadanie.	
Oddzielam przecinkami zwroty do adresata, np. Czy możesz mi pomóc, Aniu?	
Dbam o to, aby rozmowa była logiczna: pytania i odpowiedzi pasują do siebie i dotyczą jednego tematu.	
Stosuję różne czasowniki mówienia, np. odparł, zapytał, zawołał, wyszeptał, aby unikać powtórzeń.	
Stosuję zasady grzeczności językowej: bohaterowie rozmawiają kulturalnie i z szacunkiem.	

Zaimki i zwroty skierowane do rozmówcy zapisuję wielką literą, np. Ty, Tobie, Pan, Pani.	
Kontroluję ortografię: imiona własne zapisuję wielką literą i sprawdzam wyrazy z trudnościami, np. ó/u, rz/ż, ch/h.	
Dbam o estetykę zapisu: rozmowa jest czytelna, uporządkowana i łatwa do odczytania.	

Opinia z uzasadnieniem

Kryteria sukcesu / NaCoBeZU	Samoocena
Rozumiem temat wypowiedzi i wiem, jaką opinię mam przedstawić.	
Na początku wypowiedzi jasno przedstawiam swoje stanowisko, używając zwrotów, np. Moim zdaniem..., Uważam, że..., Według mnie....	
Odróżniam fakt od opinii i nie przedstawiam własnego zdania jako pewnej informacji.	
Podaję przynajmniej jeden trafny powód, który wyjaśnia, dlaczego tak myślę.	
Jeśli zadanie tego wymaga, podaję dwa różne argumenty wspierające moje stanowisko.	
Odwołuję się do przykładu z tekstu, lektury, własnego doświadczenia lub obserwacji.	
Łączę opinię z uzasadnieniem za pomocą odpowiednich spójników, np. ponieważ, bo, gdyż, dlatego, z tego powodu.	
Układam wypowiedź logicznie: najpierw przedstawiam stanowisko, potem argumenty, a na końcu podsumowanie.	
W zakończeniu krótko podsumowuję swoje zdanie, używając zwrotów, np. Podsumowując..., Jak widać..., Wszystko to potwierdza, że....	
Stosuję kulturalny język i szanuję odmienne zdanie innych osób.	
Unikam powtórzeń i zastępuję zbyt ogólne słowa trafniejszymi określeniami.	
Stosuję poprawną interpunkcję, zwłaszcza przecinki przed że, bo, ponieważ, gdyż, ale.	
Kontroluję ortografię: wielką literę w nazwach własnych oraz wyrazy z trudnościami, np. ó/u, rz/ż, ch/h.	
Dbam o czytelność i estetykę zapisu, a najważniejsze części wypowiedzi oddzielam akapitami.	

III. Kryteria ewaluacji doświadczeń edukacyjnych i pracy projektowej

Wskaźnik	0 pkt	1 pkt	2 pkt
Autonomia i zarządzanie procesem	Uczeń wykazuje bierność, wymaga stałego instruowania, nie potrafi wyznaczyć celów krótko- lub długoterminowych.	Uczeń podejmuje proste działania samodzielnie, realizuje zadania otwarte, potrafi wybrać ścieżkę pracy z puli nadmiarowych propozycji podręcznika.	Uczeń wykazuje wysoką inicjatywę, samodzielnie planuje etapy pracy (np. na tablicy zadań eduScrum), elastycznie reaguje na zmiany i wyciąga konstruktywne wnioski z błędów lub pomyłek (postawa przedsiębiorcza).
Kompetencje społeczne i kooperacja	Brak umiejętności pracy w grupie, generowanie konfliktów, brak uważności na komunikaty rówieśników.	Uczeń poprawnie pracuje w parze lub zespole losowym, wykonuje przydzielone mu zadania i słucha rozmówcy w sposób zaangażowany.	Uczeń aktywnie buduje relacje w grupie, stosuje zasady komunikacji bez przemocy (NVC), wspiera uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) w ramach asystentury rówieśniczej i dąży do konstruktywnego kompromisu.
Przekład intersemiotyczny i kreatywność	Odtwórcze i schematyczne powielanie wzorów; brak wkładu twórczego.	Uczeń podejmuje udane próby transformacji kodu językowego na kod wizualny lub przestrzenny (prosty komiks, plakat).	Wybitny poziom nieszablonowego myślenia; uczeń dokonuje pełnego przekładu intersemiotycznego (np. stworzenie autorskiego teatrzyku Kamishibai, kodowanie skomplikowanych opowiadań kostkami logicznymi, realizacja fotograficzna żywego obrazu), wykazując się oryginalnością i dojrzałością interpretacyjną.

WYMAGANIE EDUKACYJNE DLA UCZNIÓW ze SPE

1. Ogólne zasady oceniania uczniów ze SPE

Ocenianie uczniów z trudnościami i specyficznymi potrzebami (dysleksja, dysgrafia, ADHD, spektrum autyzmu, trudności sensoryczne, błędy poznawcze) opiera się na pozytywnym wzmocnieniu, dostrzeganiu przyrostu umiejętności oraz eliminowaniu barier formalnych, które nie determinują wiedzy merytorycznej ucznia.

- Prymat komunikatywności nad formą graficzną: Trudności grafomotoryczne (dysgrafia), błędy ortograficzne wynikające z dysleksji rozwoju czy niemieszczenie się w liniach nie mogą stanowić kryterium obniżającego ocenę końcową z wypowiedzi pisemnych (opisu przedmiotu, opisów postaci, listów), o ile zachowana jest sprawność semantyczna (zrozumiałość) komunikatu.
- Ocenianie w dialogu i konstruktywna informacja zwrotna (IZ): Tradycyjne oceny sumaryczne (cyfrowe) zastępuje się szczegółową informacją zwrotną opartą na kryteriach sukcesu (NaCoBeZU) dostosowanych do możliwości percepcyjnych ucznia.

- Docenianie strategii mnemotechnicznych i autorefleksji: Kryteria oceny podsumowującej dział (Laboratorium pomysłów i doświadczeń) muszą uwzględniać i promować stosowanie alternatywnych metod pracy, takich jak notatki rysunkowe, mapy myśli czy łańcuchowa metoda skojarzeń, jako pełnoprawne efekty uczenia się.
- Dwukanałowość percepcyjna: Zamiast tradycyjnych sprawdzianów pisemnych dopuszcza się weryfikację wiedzy gramatycznej (np. form czasownika lub przymiotnika) poprzez zadania manipulacyjne, wycinanki, puzzle ortograficzne lub trimino zawarte w teczce ćwiczeń.
- Dostosowanie limitów czasowych: Podczas realizacji zadań na czas (np. stacje zadaniowe, turnieje) nauczyciel ma obowiązek wydłużyć czas pracy lub zmniejszyć liczbę bodźców dla uczniów z SPE, zapewniając im bezpieczną przestrzeń edukacyjną.

2. Dostosowanie warunków organizacji procesu oceniania

Różne warianty warunków technicznych weryfikacji osiągnięć do wyboru, zależnie od specyfiki zespołu klasowego:

Układ dynamiczno-stacyjny (Rekomendowany dla ADHD i neuroróżnorodności)
Czas pracy: Elastyczne zarządzanie limitem czasowym przy użyciu odmierzaczy czasu on-line (np. wizualne timery). Zamiast tradycyjnego wydłużenia czasu o 50% wprowadza się strukturę przerw w formule zbliżonej do Techniki Pomodoro (20 minut intensywnej pracy, 5 minut wyciszenia ruchowego).
Forma sprawdzania postępów: Zastąpienie klasycznego testu sumarycznego formą stacji zadaniowych lub gier planszowych. Ruch i zmiana stanowisk pozwalają na rozładowanie napięcia psychofizycznego, eliminując lęk przed testem. Uczeń z SPE ma prawo rozwiązywać zadania w ruchu lub pozycji stojącej.

Układ portfoliowy (Rekomendowany dla spektrum autyzmu i dysleksji)
Czas pracy: Wydłużenie czasu na realizację zadań pisemnych i projektowych do 50% czasu podstawowego lub rozbicie zadania klasowego na etapy sprawdzane w odstępach kilkudniowych.
Forma sprawdzania postępów: Monitorowanie postępów odbywa się poprzez ciągłe gromadzenie prac w Portfolio ucznia. Uczeń nie jest oceniany na podstawie pojedynczego, stresującego sprawdzianu, ale na podstawie ewolucji jego własnych notatek, minipublikacji (np. „Książka o mnie”) oraz kart aktywności z teczki.

3. Dostosowanie materiałów dydaktycznych i form ekspresji

A. Przekład intersemiotyczny jako ekwiwalent wypowiedzi tekstowej
W wypadku uczniów z głębokimi zaburzeniami dyslektycznymi, barierami językowymi lub trudnościami z konstruowaniem długich, tradycyjnych form pisanych wprowadza się alternatywne, równorzędne formy ekspresji merytorycznej:

- Zamiast tradycyjnego, kilkustronicowego opowiadania twórczego z dialogiem uczeń ma prawo oddać realistyczny komiks (min. 6 ilustracji) z poprawnie zapisanymi dymkami dialogowymi.
- Zamiast pełnego opisu legendarnych początków państwa – stworzenie i zaprezentowanie makiety przestrzennej lub teatrzyku Kamishibai wraz z ustnym, kilkuzdaniowym objaśnieniem relacji przestrzennych z użyciem przyimków.

B. Wykorzystanie „haków wizualnych” i stworków przewodnich
Podczas weryfikacji wiedzy gramatycznej i ortograficznej (części mowy, odmiana czasownika, pisownia ó/u, rz/ż, ch/h) materiały testowe dla uczniów ze SPE muszą zawierać ikony, schematy rysunkowe i postacie przewodnie (profesorkę Frazeę, doktora Leksema oraz stworki części mowy) znane z podręcznika.
Zalecenie: Podczas kartkówek uczeń ze SPE ma prawo korzystać z autorskiego, przygotowanego wcześniej w ramach Laboratorium projektów i doświadczeń, banku 20 uniwersalnych ikon notatek rysunkowych jako oficjalnej karty wzorów (analogicznie do tablic matematycznych).

C. Dwu- i wielokanałowość sprawdzania wiedzy

- Uczniowie słabiej radzący sobie z tekstem pisanym mają prawo do odpytywania ustnego lub nagrania krótkiego materiału audio/wideo (np. 4–7-minutowa autoprezentacja)
- Wprowadzenie gier językowych i fonetycznych, takich jak czasownikowe Dobble czy bingo ortograficzne, jako pełnoprawnych narzędzi sprawdzających czujność ortograficzną i interpunkcyjną z pominięciem barier czytania długich tekstów egzaminacyjnych.

4. Tabela dostosowań kryteriów oceniania dla przykładowych form wypowiedzi

Formy wypowiedzi w klasie IV	Tradycyjne kryterium sukcesu (NaCoBeZU)	Dostosowanie dla uczniów ze SPE (dysleksja, dysgrafia, ADHD, spektrum, trudności językowe)
Opis przedmiotu / postaci	– Perfekcyjna kompozycja trójdzielna i segmentacja akapitowa. – Bogactwo epitetów i środków stylistycznych. – Nienaganna poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.	– Wybór formy: Zezwolenie na opis z wykorzystaniem gotowego szablonu tabelarycznego lub ruchomej notatki z elementami wycinanki (karta pracy z teczki). – Ocenia się wyłącznie obecność cech merytorycznych przedmiotu/postaci oraz odwołanie do min. 3 zmysłów. Nie obniża się oceny za błędy ortograficzne (niezmieniające sensu słów) ani brak akapitów.
Ogłoszenie	– Zwięzłość, eliminacja nadmiaru treści. – Wszystkie 5 elementów (nagłówek, co, gdzie, kiedy, kontakt).	– Dopuszcza się podanie danych kontaktowych i nagłówka w formie graficznej (np. symbolu telefonu, narysowanej ramki). – Weryfikuje się wyłącznie logiczną strukturę (czy uczeń podał kluczowe fakty: co, gdzie, kiedy). W przypadku ADHD dopuszcza się formę ustnego podyktowania ogłoszenia nauczycielowi/rówieśnikowi.
Opowiadanie z dialogiem	– Chronologia, kompozycja, poprawny zapis interpunkcyjny dialogu (myślniki, wtrącenia narratora).	– Dostosowanie zapisu rozmowy: Uczeń z dysgrafią lub trudnościami składniowymi ma prawo zapisać dialog w formie uproszczonej (np. w dymkach komiksowych lub schematycznie: Bohater 1: [...], Bohater 2: [...]) bez konieczności stosowania skomplikowanych wtrąceń narracyjnych małą literą.

5. Przeciwdziałanie błędom poznawczym i przeładowaniu informacyjnemu

Zgodnie z wiodącym zagadnieniem obszaru VI podstawy programowej (Elementy edukacji medialnej) współczesny czwartoklasista ze SPE narażony jest na głębokie przeładowanie sensoryczne i dezinformację. W związku z tym w procesie oceniania polonista wdraża zasady higieny cyfrowej i poznawczej:

- 1. Dekompozycja poleceń
  Długie, wielokrotnie złożone instrukcje do zadań otwartych w podręczniku nauczyciel dzieli na pojedyncze, sekwencyjne kroki (np. zamiast: „Przeczytaj tekst, znajdź epitety, wpisz je do tabeli i ułóż z nimi zdania” – podawanie instrukcji krok po kroku).
- 2. Ograniczenie dystraktorów na kartach pracy
  Materiały testowe i diagnostyczne drukowane z teczki powinny mieć zwiększoną interlinię, bezszeryfową czcionkę przyjazną dyslektykom oraz minimalną liczbę ozdobników graficznych w obszarze zadań analitycznych (fonetycznych i gramatycznych).
- 3. Rutyny myślenia krytycznego jako narzędzia włączające
  Stosowanie prostych, rysunkowych schematów logicznych (np. technika 5 x „Dlaczego?” w temacie 8 czy rutyna

MOST w temacie Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka) pozwala uczniom ze SPE na strukturyzację wypowiedzi argumentacyjnej bez konieczności pisania długich wywodów tekstowych. Ocenie podlega wówczas sam proces logicznego dochodzenia do wniosków i poszukiwania wzorców (synteza Blooma).